

SZÉPIRODALOM.

Olaszthoni és Schweini utazás. Irla Paget Jánosné, *Weszelényi Polyxena*. Kolozsvárt a királyi lyceum' boltjával 1842.

E könyv még a múlt évben jelenvén meg, annak megemlékező voltakép nem tartoznék lapunk' hasábjaiába, ha azon körülmény, hogy honom' lelkesb hölgyeinek egyikétől ered, minapában már meg nem ígérteli velünk ismertetését, mit, adott szavunkat beváltandók, ezuttal, de csak néhány szóval és távol minden neveltséges pöffeszkedéstől, tenni szándékunk.

Egy angol könyv akadt nem rég kezünkbe, melynek czíme: „Nevezetességek britthon' irodalmi nőiről, a múlt század' elejétől fogva”. E könyvet Miss Elwood írta, s szerinte a múlt században Angliában is ritka volt az írónő. „Az akkori kékharsnyás — mond e könyvről a londoni Athenaeum — inkább hasonlított egy szoknyás öreg urhoz, mintsem nőhöz, mind magatartása- mind pedig tárgyainak megválasztásában. A nők ugy írtak és okoskodtak, mint férfiak. A hölgyirodalom, mely nőies világnézetekkel kezlen fogva jár, csak a francia zendülés előtt lön emancipálva, és gyöngéd kedélyességgel hatott. Angol- és franczthon' mostani írónői többnyire kegyért írnak, minthogy a köorvirás csak jobban fizettetik néha, mint téglázás vagy harsnyakötés. A legkevesebbnök van közülük jó novelése, magasb műveltsége, példás magaviselete. Miss Elwood igen kevés írónőt számol elő, ki ne lenne kékharsnyás, s ki a tiszteletreméltó nő az elmés írónővel egyeslené. E kevesek aztán, mond ő, természetes hogy annál nagyobb becsületben állanak.

Hazánkban, fájdalom! olly kevés az írónő, hogy azok külön irodalmat — melynek jellemzetét adni lehetne — még nem képeznek.

Azonban hogy Paget Polyxena báróné mindenestre azon kevesek közé sorozható, kik — mint imént mondók — a tiszteletreméltó nőt az elmés írónővel egyesítik, az kétséget nem szenved.

Mi, kik Olaszthont csak messzünnen ismerjük, de kiknek a bájos ország folytonos tanulmányi tárgyai szolgált, azt valljuk, hogy a leírás egyáltalában egyező mindazon számtalanokkal, melyek Itáliáról mai napig adtak. Ezek közül elhallgatva a világhíres Corinnát, csak a legújabbat idézzük Valery urtól, melynek czíme: *Voyage en Italie*.

De ugy hisszük, nem is a látottak' száraz elősorolása — mert ennél könnyebb sincs — hanem a hatás, melyet azok lelkünkre' tőnek, a lelkületünkbe kifejlődő világnézetek, és egy kicsit az előadási módor azok, mik határozzák közvellenebb becsét az utazási leírásoknak.

A látottak' értelmes elősorolása nem olly nehéz, mit a lelkes báróné' könyve elejétől végig tanúsít. Azért kétszeresen téved, midőn az I. kötet' 37. lapján azon töprenkedik: mikép — mond ő — értessünk meg az olvasóval olly tárgyakat, melyekről szinto legkisebb ismerete, de még képzelet sincs? Irodó hibázik. Egyén, kinék Olaszország' kincseiről még csak képzelet sem volna, könyvét bizonyosan át nem olvassa, mert arra csakugyan a barbarismusnak mesés mértéke kell, hogy valaki Olaszthorul mit se tud-

jon, olyanoknak pedig a nemes báróné, úgy hiszszük, nem irt. Szomorú dolog volna, ha a magyar olvasóközönség még ott állana, hol e szók őt méltán sujthatnak.

A könyv egyébiránt tele azon asszonyias kedélyességű ömlengéssel, melyet női munkában nélkülözni nem szeretnénk. Kedélyes- és költőiek azok mik az I. köt. 55. 57. 58. 68. 103. 143. 151. 225. 235. 253. 272. és a II. köt. 17. 77. 203-ik lapjain oly dús ereken szétömlenek.

Másik jellembélyege Pagotné' irásának a honszerелем, az erények' e legszentebb-, legdicsebbike; melyet nem lehet elég híven táplálnunk hölgyeink' kebelében, kik dajkálják majd a szabad hon' fiát. Ez erényre mutatnak azok mik az I. k. 31. 117. 157. 183. 186. 272-dik lapokon talál-
tatnak.

Fővilágosult, tolerans szellemre mutatnak azon helyek — mellyeknél a római vallás' szent nagyszerűsége szállja meg az irónő' kedélyét, benne azon érzeteit élesztve a pietásnak — mellyek hölgy szívnek oly szépen illenek. Illyenek az I. k. 136. 137. 140. s a II. k. 28. 29. 55-ik lapjain állók.

Nem tehetjük azonban hogy ne nyilvánítsuk sajnálatunkat azon helyek fölött, mellyek a kedélydúsabb lapok' üdvös benyomásait annyira gyengítik. Ellentétbe jönnek ezek a munka' épen azon részeivel, mellyek az olvasó' szívére legédesebben hatnak. Értjük azon csipős elménczkedést, gúny-szerű könyűdséget, és kiméletlen torzképezését olyasoknak, miket egy egész felekezet vallásos odaengedéssel tisztelni megszokott. Az emberszívnek sok érthetetlen rejteke van. Érzéseket, mellyek egy nemesb kedély' tűzpróbáját ki nem állják, fojtsunk meg benne, azoknak nyílt rést adni, annyi, mint saját kezünkkel megfordítani, visszóját mutatni a fényképnek. És illyenek az I. k. 41. 129. 131. 132. 134. 138. 153-dik és a II. k. 73. 109. és 120-dik lapjain mondottak.

Igen tetszik nekünk a szempont, mellyből a híresb jellemekeket szokta megítélni a nemes báróné, s melly azon erkölcsi hatás, mit kiki működése által maga után hagyott. Rousseau, Voltaire s többek helyesen bírálvák, de kissé tulzott talán a Byron elleni kemény philippika (II k. 191. l.). Avvagy hát elfeledte-e irónő Childe Haroldot? melly annyi nemes annyi nagyszerű érzéseknek lehet kútfeje? Byron lordnak e költeményétől — s pedig nem csak ettől — lehetlen az erkölcsiség' glóriáját megtagadni. Méltánnyal hódol irónő szellemrokonának Stael asszonyságnak. Mit róla mond, mi-kép Stael szívének gondolata s gondolatának szíve volt, azt igen lelkesen elmondta róla az ősz Chateaubriand is.

(Vége következik.)

